

جناب آقای
علیزاده نماینده
ستاد اجرایی
فرمان حضرت
امام (ره) در
مورخ ۱۹ دی ماه
سال ۱۴۰۰ از

آزمایشات و مزارع تکثیر هسته‌های بذری ارقام جدید غلات، حبوبات، علوفه و دانه‌های روغنی ایستگاه سرارود کرمانشاه بازدید کردند. رئیس موسسه دیم سپس در نشست صمیمی با همکاران و محققان و مجریان طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی معاونت حضور یافتند. دکتر علیزاده در این نشست با اشاره به برنامه تحول کشاورزی با رویکرد جهادی در سازمان ضمن دعوت از تمام همکاران موسسه برای همگرایی در این راستا، در خصوص راهکارهای عملیاتی برای تسریع در انتقال یافته‌های پژوهشی، بر توسعه کمی و کیفی تولید طبقات بذری ارقام دیم با جلب مشارکت بخش خصوصی و افزایش فعالیت‌های ترویجی و نفوذ ارقام جدید با توجه به ظرفیت‌های تولیدی تاکید نمود.

دکتر علیزاده در مصاحبه با اصحاب رسانه بر تدوین برنامه ۵ ساله بذری و ضرورت افزایش تولید هسته‌های بذری ارقام جدید دیم طی تعامل با بخش‌های اجرایی و بخش خصوصی تاکید کرد.

دکتر علیزاده تکثیر هسته‌های بذری در ایستگاه‌های تحقیقاتی و نفوذ ارقام جدید اصلاح شده را نویدبخش تداوم و پشتیبانی تولید تحت شرایط تغییر اقلیم در بخش زراعت دیم کشور عنوان کرد و افزود رقم‌های جدید دیم سازگار با شرایط تغییر اقلیم بوده و بسته‌های به‌زراعی در کنار ارقام جدید ضامن تولید پایدار محصولات زراعی در اراضی دیم کشور است. رئیس موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور با اشاره به آغاز تدوین برنامه ۵ ساله تولید هسته‌های بذری محصولات زراعی دیم با همکاری دفاتر تخصصی معاونت زراعت، افزایش سطح کشت و تولید هسته‌های بذری تمام محصولات زراعی دیم در ستاد و ایستگاه‌های همکار را بعنوان زیربنای طرح ملی جهش تولید در دیمزارها و بسیار حایز اهمیت دانست و ضمن دعوت از بخش خصوصی برای مشارکت در این امر مهم به نمونه‌های موفق از همکاری شرکت‌های خصوصی و دانش بنیان سراسر کشور در تکثیر هسته‌های بذری دیم اشاره کردند. ایشان در ارتباط با عبور آزادراه مراغه-هشترود از اراضی این موسسه ضمن تأیید تعامل مناسب موسسه با عوامل اجرایی استان، افزودند مسئولان استان به اهمیت

سرمقاله

ضرورت توجه بر خلاء عملکرد محصولات زراعی دیم

اراضی دیم سهم قابل توجهی از اراضی کشاورزی در کشور را به ویژه در بخش زراعت به خود اختصاص می‌دهند ولی میزان تولید در برخی مناطق از نظر اقتصادی قابل قبول نیست. مطالعات انجام گرفته نشان دهنده این واقعیت است که میزان تولید در اراضی دیم با پتانسیل تولید این مناطق اختلاف زیادی دارد. بطوریکه دامنه متنوعی از تولید در بین کشاورزان یک منطقه کوچک هم وجود دارد که عمده دلیل آن ناشی از اختلاف در مدیریت‌های زراعی و استفاده از ارقام مختلف است. به بیان دیگر، در صورت انجام عملیات مناسب به‌زراعی و به‌نژادی، سیستم‌های تولید دیم در کشور، پتانسیل بسیار بالایی را برای تولید محصولات راهبردی و افزایش ضریب امنیت غذایی به همراه خواهد داشت. این موضوع از طریق مطالعه عوامل اثرگذار بر عملکرد محصولات دیم و تعیین سهم نسبی هر یک از آن‌ها در خلاء عملکرد و اتخاذ تصمیمات مدیریتی مناسب در جهت رفع چالش‌های موجود امکان پذیر است. تجزیه و تحلیل خلأ عملکرد محصولات در نظام‌های کشت دیم و مشخص کردن محدودیت‌های عملکرد یکی از اقدامات ضروری است که می‌تواند به افزایش عملکرد در واحد سطح و استفاده بهینه از منابع و نهاده‌های تولید و افزایش بهره‌وری تولید در این نظام‌ها را منجر شود. با کاهش خلاء عملکرد محصولات در سیستم‌های زراعی دیم علاوه بر اینکه عملکرد افزایش می‌یابد، بهره‌وری عوامل تولید نیز بهبود یافته و از میزان هزینه تولید در واحد سطح کاسته می‌شود که خود با پایداری تولید، افزایش درآمد کشاورزان و ارتقای معیشت دیمکاران در ارتباط است. در این راستا مطالعاتی در سطح استانی در موسسه دیم در حال انجام است و بر اساس نتایج و تجارب آن در سطح ملی نیز اجرا خواهد شد.

اخبار مؤسسه

رئیس موسسه دیم و نمایندگان سازمان تات و ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) از آزمایشات و مزارع تکثیر هسته‌های بذری معاونت موسسه در سرارود بازدید کردند. دکتر علیزاده رئیس موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور به همراه همکاران دفتر درآمد زایی و خدمات فنی سازمان تات و

درخواست توجه ویژه و تامین اعتبار استانی و سهم نفت برای محصور نمودن ایستگاه و برخی فعالیت‌های عمرانی دیگر داشتند.

انتقال و ترویج یافته‌های تحقیقاتی ویژه مدیریت ۱۵ شت محصولات دیم در مناطق مختلف کشور انجام شد. کارگاه

آموزشی مدیریت داشت غلات در دیمزارها توسط دکتر حق پرست در شهرستان صحنه در مورخ ۱۱ اسفند ماه سال ۱۴۰۰ با حضور کارشناسان و کشاورزان برگزار گردید. همچنین کارگاه مدیریت داشت زراعت

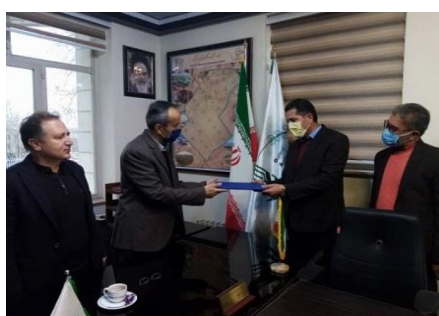
نخود و چالش‌های موجود با حضور کارشناسان، مروچین و کشاورزان در شهرستان دالاهو در مورخ ۱۲ اسفند ۱۴۰۰ توسط مهندس عادل جهانگیری برگزار گردید. جلسه آموزشی و ترویجی داشت حبوبات در بخش آبش احمد کلیبر در مورخ ۴ اسفند توسط دکتر تبریزی، کارگاه آموزشی محصولات علوفه در مورخ ۱۵ اسفند ۱۴۰۰ با حضور کارشناسان و کشاورزان شهرستان‌های مراغه، بناب، ملکان و عجبشیر در محل مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان ویژه مراغه و در مورخ ۱۹ اسفند سال ۱۴۰۰ با حضور کارشناسان و کشاورزان شهرستان‌های هشترود، چاراویماق و بستان‌آباد در محل مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان هشترود توسط دکتر آهک‌پز و دکتر شهبازی برگزار شد. همچنین در راستای برنامه جهش تولید، کارگاه آموزشی داشت مکانیزه حبوبات توسط دکتر خوشرو و دکتر قهرمانیان در مورخ ۱۵ اسفند سال ۱۴۰۰ با حضور کارشناسان و کشاورزان پیشرو شهرستان‌های هشترود و چاراویماق و در مورخ ۱۷ اسفند سال ۱۴۰۰ با حضور کارشناسان و کشاورزان پیشرو شهرستان‌های مراغه، بناب و ملکان برگزار گردید.

دوره‌های آموزشی تخصصی در ستاد موسسه دیم برگزار شد.

در راستای افزایش سطح علمی محققین مؤسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور، در زمستان ۱۴۰۰ در ستاد موسسه دیم دوره تخصصی «کاربرد نرم افزار Genstat در تجزیه و تحلیل داده‌های

فعالیت‌های این موسسه واقف هستند و لازم است که هرگونه عملیات اجرایی هماهنگ با برنامه‌های پژوهشی و تعهدات تکثیر بذر این موسسه باشد و اضافه کردند در این رابطه طی هماهنگی با سازمات تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، جهت عبور آزادراه از اراضی این موسسه گام‌های مشخص و شفاف توسط وزیر محترم جهاد کشاورزی خطاب به وزارت محترم راه و شهرسازی تبیین شده است که چارچوب و اساس تمام همکاری‌های این موسسه با عوامل اجرایی آزادراه خواهد بود.

دانش فنی تولید و تکثیر ارقام جدید حبوبات و علوفه به بخش خصوصی واگذار شد. در راستای انتقال دانش فنی و

بهره‌مندی از پتانسیل‌های بخش خصوصی در امر تولید و تکثیر بذر محصولات جایگزین به ویژه حبوبات و علوفه

دیم، امتیاز انحصاری و موقت ارقام پرنانسیل نخود دیم «رقم منصور» به شرکت گلستان مینو بذر واقع در استان گلستان و ماشک علوفه ای «رقم گلشن» به شرکت پالیزان کشت واقع در استان کردستان با امضای قرارداد از طرف موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور واگذار شد. در حال حاضر موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور با احتساب واگذاری دو رقم فوق دارای ۶۹ قرارداد فعال تکثیر بذر ارقام جدید گندم، جو، نخود، عدس، ماشک و گلرنگ با شرکت‌های خصوصی است.

مسئولین استانی کهگیلویه و بویر احمد از پردیس

گچساران بازدید کردند. در مورخ ۱۷ بهمن ماه سال ۱۴۰۰

معاون استاندار، رئیس سازمان جهاد استان، رئیس مرکز تحقیقات استان کهگیلویه

و بویر احمد از پردیس تحقیقات و آموزش کشاورزی گچساران بازدید کردند. در این بازدی مهندس محمدی رئیس پردیس ضمن تشریح فعالیت‌های تحقیقاتی پردیس و نقش آن در توسعه تحقیقات دیم مناطق گرم کشور و تولید هسته‌های بذری، از مسئولین استانی

ترکیه و هند سپری کرده است. بیش از ۶۰ مورد مقالات علمی پژوهشی، نشریات ترویجی، دستورالعمل‌های زراعی، نتایج تحقیقات کشاورزی، مقالات در کنگره بین‌المللی و ملی در کنار فعالیت در حوضه انتقال یافته‌های تحقیقاتی به بهره‌برداران، کارشناسان و تدریس در کلاس‌های روزمزرعه دارد. ایشان ناظر امور به‌زراعی پروژه نظام‌های گندم بنیان و مسئول به زراعی دیم در کمیته راهبردی حیوانات نیز است. دکتر رحیم‌زاده همچنین در ترجمه کتاب آب و غلات و تدوین کتاب راهبردهای حیوانات در کشور مشارکت داشته است. از فعالیت‌های دیگر ایشان میتوان به مشارکت در برگزاری کلاس‌های آموزشی ملی برای شرکت‌های تولید بذر، نمایشگاه انتقال فناوری در فن بازارهای ملی، معاونت ایستگاه تحقیقاتی، ریاست بخش مدیریت منابع، کارشناس مسئول تجاری سازی و انتقال فناوری، عضویت در کمیته‌های فنی، کمیته درآمدسازی و کمیته تجاری سازی موسسه اشاره کرد. ایشان چندین لوح تقدیر از رئیس سازمان تات، سازمان جهاد کشاورزی استان و رئیس موسسه به عنوان پژوهشگر برتر دریافت کرده است.

مهندس طهماسب حسین‌پور

آقای مهندس طهماسب حسین‌پور متولد ۱۳۳۶ شهرستان خرم‌آباد هستند. در سال ۱۳۶۹ موفق به اخذ مدرک کارشناسی مهندسی کشاورزی گرایش زراعت و اصلاح نباتات از دانشگاه شهید چمران اهواز گردید. در سال ۱۳۷۰ در مرکز

تحقیقات کشاورزی لرستان مشغول بکار شد و به‌عنوان اصلاح‌گر غلات دیم در موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور فعالیت‌های خود را آغاز نمود. در سال ۱۳۸۰ مدرک کارشناسی ارشد گرایش زراعت از دانشگاه دزفول را اخذ نمود و در سال ۱۳۸۴ به عضویت هیات علمی (مربی پژوهشی) سازمان تحقیقات در آمد و در سال ۱۳۹۱ موفق به ارتقاء و اخذ درجه استادیاری گردید. از سال ۱۳۷۷ لغایت ۱۳۹۴ رئیس بخش تحقیقات اصلاح و تهیه نهال بذر مرکز لرستان و از سال ۱۳۹۴ لغایت ۱۴۰۰ (زمان بازنشستگی) به‌عنوان معاون پژوهش، فناوری و انتقال یافته‌های مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی لرستان فعالیت نمود. بخشی از فعالیت‌های شاخص ایشان معرفی ۲ رقم گندم دیم کبیر و پایا و مشارکت فعال در معرفی ۲۱ رقم گندم و جو دیم شامل ارقام گندم نان دیم (زاگرس - گهر - نیک نژاد - کوه‌دشت - آفتاب - قابوس، کریم و شالان)، ارقام گندم درووم دیم (سیمره - ساجی - دهدشت - ذهاب و آبان)، ارقام جو دیم (ایذه، خرم، ماهور، ماه‌نشان، فراز، فردان، بهدان و راشین) داشت. آقای مهندس حسین‌پور طی ۵ سال متوالی به‌عنوان پژوهشگر برتر استانی و طی ۳ سال متوالی به‌عنوان پژوهشگر

کشاورزی» توسط دکتر جعفر جعفرزاده، دوره تخصصی «سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)» توسط دکتر آرشد محمدزاده و دوره تخصصی «ارزیابی کیفیت بذر» توسط دکتر رامین لطفی، با رعایت شیوه‌نامه‌های بهداشتی به صورت حضوری و وبیناری برای همکاران برگزار گردید.

مهندس جهانگیری و دکتر روحی بعنوان پژوهشگر مروجان ارشد برتر گروه زراعت کشور انتخاب شدند.

گردهمایی سراسری شبکه‌های دانش و آموزش کشاورزی با حضور جناب آقای دکتر خیام نکویی معاون محترم وزیر و رئیس سازمان تات، در مورخ ۲۸ و ۲۹ دی ماه ۱۴۰۰ برگزار شد. در این همایش سراسری که به صورت مجازی و از طریق ویدیو کنفرانس برگزار گردید مهندس عادل جهانگیری از کرمانشاه و دکتر ابراهیم روحی از کردستان به عنوان پژوهشگر مروج ارشد برتر کارگروه ملی زراعت انتخاب شدند. فصلنامه دیم دستیابی به این جایگاه که نشان دهنده تلاش مستمر این همکاران ارجمند می باشد را خدمت این بزرگواران تبریک می گوید.

معرفی همکار

دکتر رضا رحیم‌زاده

دکتر رضا رحیم‌زاده عضو هیئت علمی بخش مدیریت منابع موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور متولد بهمن سال ۱۳۴۲ در شهرستان مراغه است. ایشان در سال ۱۳۶۱ موفق به اخذ دیپلم در رشته ریاضی فیزیک شد. دو سال در

مناطق جنگی و دفاع از میهن اسلامی حضور داشت و در دوران خدمت مقدس سربازی به افتخار جانبازی نائل گشت. در سال ۱۳۷۰ مدرک کارشناسی در رشته ماشین‌های کشاورزی از دانشگاه تهران و در سال ۱۳۷۶ مدرک کارشناسی ارشد مکانیک ماشین‌های کشاورزی را از دانشگاه تربیت مدرس اخذ نمود. ایشان دوره دکترای مهندسی بیوسیستم را در دانشگاه تبریز گذراند و در سال ۱۳۹۴ از رساله دکترای خود با عنوان طراحی و ساخت شیاربازکن مناسب برای کشت مستقیم دفاع کرد. در سال ۱۳۷۱ در سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی استخدام شد. در طول خدمت خود بیش از ۶۰ پروژه تحقیقاتی در زمینه اصلاح و بهینه‌سازی ادوات کشاورزی، مکانیزاسیون نخود، مکانیزاسیون عدس، مکانیزاسیون آفتابگردان، مکانیزاسیون غلات، تناوب، خاک‌ورزی، کشاورزی حفاظتی، مصرف انرژی اجرا کرده است. ایشان دوره‌های آموزشی مدیریت ایستگاه‌های تحقیقاتی، برداشت مکانیزه حیوانات و کشاورزی حفاظتی را در کشورهای سوریه،

برگزار شد. در این مراسم از ۷ رقم جدید موسسه رونمایی استانی نیز بعمل آمد و در خاتمه از پدر شهید خرسندی، همکاران فعال در گروه فرهنگی و ۱۴ نفر از فرزندان همکاران شرکت کننده در مسابقه نقاشی

با عنوان "ایران قوی" با اهدای لوح تجلیل به عمل آمد. در سلسله جلسات پایگاه شهید احمدی روشن موسسه تحقیقات کشاورزی دیم، مراسم بزرگداشت ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها و

سالگرد شهادت سپهد شهید حاج قاسم سلیمانی و دهه بصیرت در ۷ دی ماه سال جاری با حضور دکتر عزیززاده رییس موسسه، اعضای هیات علمی و کارکنان موسسه و با شرکت میهمانانی از حوزه مقاومت بسیج ادارات شهرستان مراغه در سالن شهید خرسندی موسسه برگزار گردید. در مورخ ۳ بهمن به مناسبت میلاد باسعادت حضرت فاطمه زهرا (س) و روز زن، دکتر عزیززاده با تاکید بر مقام والای مادر، با اهدای لوح تبریک از بانوان همکار تجلیل نمودند. در مورخ ۱۶ اسفند به مناسبت میلاد حضرت ابوالفضل عباس (ع) و روز جانباز با حضور ریاست موسسه و مسئولین بخش‌های تحقیقاتی و اداری از رشادت‌های همکاران جانباز موسسه قدردانی بعمل آمد.

برتر سازمان تحقیقات کشاورزی و طی ۱ سال به‌عنوان پژوهشگر برتر موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور انتخاب شد. در طول ۳۰ سال خدمت قریب به ۲۶۵ پروژه تحقیقاتی را اجرا نمودند. علاوه بر آن، عضویت کمیته فنی بذراستان لرستان، مجری طرح‌های تحقیقاتی پروژه مشترک ایران - ایکاردا در لرستان، عضویت شورای تات استان لرستان، عضویت در کمیته درآمدزایی مرکز لرستان و عضویت در کمیته فنی گندم وزارت جهاد کشاورزی از دیگر فعالیت‌های ایشان می‌باشد. همچنین قریب به ۷۵ مقاله علمی پژوهشی، ISI و کنفرانسی در مجلات معتبر داخلی و خارجی ارائه نمود. قائم مقام دبیر و عضو کمیته داوران ششمین همایش ملی حبوبات کشور و همایش ملی خشکسالی و راهکارهای مدیریت آن از دیگر فعالیت‌های شاخص ایشان می‌باشد. مهندس حسین پور در بهمن ماه ۱۴۰۰ پس از ۳۰ سال خدمت به درجه بازنشستگی نایل آمد. از خداوند منان برای ایشان آرزوی سلامتی و طول عمر با عزت داریم.

خبر انگلیسی

The first cultivar of Desi type chickpea, released for cold and temperate cold drylands of Iran.

Chickpea (*Cicer arietinum* L.) is one of the most important crops called grain legumes, which is divided into two categories of Kabuli and Desi based on seed size, color and shape. The release of the last Desi type variety in Iran dates back to more than four decades ago. In order to achieve a new cultivar with desirable characteristics, local landraces of Desi chickpea from origin of Kurdistan, West Azerbaijan and East Azerbaijan were purified and evaluated through individual selection. Grain yield and other traits of selected genotypes were compared with local check varieties, Pirouz and Kaka. Based on the results, 18 accessions or lines whose grain yield and agronomic characteristics were superior to the local checks, were selected to evaluate adaptability and stability. Due to high grain yield, stability and good marketing distinguish, line IDDUR-2012-12 from Bukan origin (West Azerbaijan province) was released as a new cultivar of Desi type chickpea. This cultivar was approved in the cultivar introduction committee of the Seed and Plant Registration and Certification Research Institute.

فعالیت‌های فرهنگی

به مناسبت چهل و سومین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران مراسم گرامیداشت دهه فجر با حضور آیت‌الله پورمحمدی نماینده مردم استان آذربایجان شرقی در مجلس خبرگان و امام جمعه شهرستان ویژه مراغه، مهندس فتحی رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان آذربایجان شرقی، معاونت فرمانداری ویژه و تعدادی از مسئولین شهرستان، اعضای هیات علمی، محققین و کارکنان موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور در ۱۶ بهمن ماه سال جاری با رعایت شیوه نامه‌های بهداشتی در موسسه

فصلنامه داخلی دیم - (نشریه علمی-خبری)

شماره ۶- سال دوم - زمستان ۱۴۰۰

مدیر مسئول: خشنود عزیززاده سردبیر: رامین لطفی

هیات تحریریه: خشنود عزیززاده، اسماعیل زادحسن، مظفر روستایی،

هادی خرسندی، حمید حسینیان خوشرو، رامین لطفی

مدیر داخلی: رویا فردوسی پشتیبان: پریسا ایران دوست آذر

نشانی: آذربایجان شرقی، مراغه، کمر بند شمالی، موسسه

تحقیقات کشاورزی دیم کشور، تلفن تماس: ۰۴۱-۳۷۲۲۸۰۷۸